

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ
ΜΑΡΤΙΟΣ 2021

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Ἠθικὰ Νικομάχεια, Β 1.1-2/5-8

Διττῆς δὴ τῆς ἀρετῆς οὕσης, τῆς μὲν διανοητικῆς τῆς δὲ ἠθικῆς, ἡ μὲν διανοητικὴ τὸ πλεῖον ἐκ διδασκαλίας ἔχει καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὐξησιν, διόπερ ἐμπειρίας δεῖται καὶ χρόνου, ἡ δ' ἠθικὴ ἐξ ἔθους περιγίνεται, ὅθεν καὶ τοῦνομα ἔσχηκε μικρὸν παρεκκλίνον ἀπὸ τοῦ ἔθους. Ἐξ οὗ καὶ δῆλον ὅτι οὐδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται. [...] Μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ γινόμενον ἐν ταῖς πόλεσιν· οἱ γὰρ νομοθέται τοὺς πολίτας ἐθίζοντες ποιοῦσιν ἀγαθοὺς, καὶ τὸ μὲν βούλημα παντὸς νομοθέτου τοῦτ' ἐστίν, ὅσοι δὲ μὴ εὖ αὐτὸ ποιοῦσιν ἀμαρτάνουσιν, καὶ διαφέρει τούτῳ πολιτεία πολιτείας ἀγαθὴ φαύλης. Ἔτι ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν καὶ γίνεται πᾶσα ἀρετὴ καὶ φθείρεται, ὁμοίως δὲ καὶ τέχνη· ἐκ γὰρ τοῦ κιθαρίζειν καὶ οἱ ἀγαθοὶ καὶ κακοὶ γίνονται κιθαρισταί. Ἀνάλογον δὲ καὶ οἰκοδόμοι καὶ οἱ λοιποὶ πάντες· ἐκ μὲν γὰρ τοῦ εὖ οἰκοδομεῖν ἀγαθοὶ οἰκοδόμοι ἔσονται, ἐκ δὲ τοῦ κακῶς κακοί. Εἰ γὰρ μὴ οὕτως εἶχεν, οὐδὲν ἂν ἔδει τοῦ διδάξοντος, ἀλλὰ πάντες ἂν ἐγίνοντο ἀγαθοὶ ἢ κακοί.

ΠΛΑΤΩΝ, Πολιτεία 519a

Αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι ἀρεταὶ καλούμεναι ψυχῆς κινδυνεύουσιν ἐγγύς τι εἶναι τῶν τοῦ σώματος—τῷ ὄντι γὰρ οὐκ ἐνοῦσαι πρότερον ὕστερον ἐμποιεῖσθαι ἔθεσι καὶ ἀσκήσεσιν—ἡ δὲ τοῦ φρονῆσαι παντὸς μᾶλλον θειοτέρου τινὸς τυγχάνει, ὡς ἔοικεν, οὔσα, ὃ τὴν μὲν δύναμιν οὐδέποτε ἀπόλλυσιν, ὑπὸ δὲ τῆς περιαγωγῆς χρήσιμόν τε καὶ ὠφέλιμον καὶ ἄχρηστον αὖ καὶ βλαβερὸν γίνονται.

A1. Τι αναφέρει ο Αριστοτέλης για τους οικοδόμους, σύμφωνα με το κείμενο που σας δόθηκε; (μονάδες 5)

A2. χρήσιμόν τε καὶ ὠφέλιμον καὶ ἄχρηστον αὖ καὶ βλαβερὸν γίνονται: Σε τι αναφέρεται ο Πλάτωνας; (μονάδες 5)

Μονάδες 10

B1. Ποιος εἶναι ο ρόλος του ἔθους στην κατάκτηση των ἀρετῶν, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη και τον Πλάτωνα; Θεωρεῖτε ὅτι ταυτίζονται οἱ αντιλήψεις τους ἢ διαφέρουν; Η ἀπάντησή σας να στηριχθεῖ στα παραπάνω κείμενα.

Μονάδες 10

B2. Ἔτι ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν καὶ γίνεται πᾶσα ἀρετὴ καὶ φθείρεται: Σε τι αναφέρεται ο Σταγειρίτης με τὴ φράση «ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν» και πῶς αὐτὸ σχετίζεται με τὴ δόμηση ἢ τὴν αποδόμηση τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς;

Μονάδες 10

B3. Να χαρακτηρίσετε τις ἀκόλουθες θέσεις ως σωστές (Σ) ἢ λανθασμένες (Λ):

α. Ὅπως ομολογεῖ ο ἴδιος ο Σωκράτης στην 7η Ἐπιστολή του, ὅταν ἦταν ἀκόμη νέος φιλοδοξοῦσε να ασχοληθεῖ με τὴν πολιτικὴ.

β. Το τρίτο ταξίδι του Πλάτωνα ήταν ιδιαίτερα σημαντικό και για την πνευματική του εξέλιξη, αφού τότε ήρθε σε επαφή με τον Πυθαγορισμό και τον εξέχοντα εκπρόσωπό του, τον Αρχύτα τον Ταραντίνο.

γ. Τα μαθήματα της Ακαδημίας πρέπει σε μεγάλο βαθμό να ήταν παρόμοια με αυτά που ο Πλάτωνας ορίζει στην *Πολιτεία* του ως ιδανική παιδεία των *φυλάκων*.

δ. Ο Ηράκλειτος, ο μεγάλος Εφέσιος σοφός που έζησε γύρω στο 500 π.Χ., είχε πει ότι «ἦθος ἀνθρώπων δαίμων».

ε. Ο Σωκράτης, όπως και οι σοφιστές, αναζητούσαν τη βαθύτερη αλήθεια των πραγμάτων.

Μονάδες 10

B4. οντότητα, ευνοϊκός, έγκλιση, διένεξη, νεογνό, παράκληση, ανήθικος, εξάσκηση, όλεθρος, χρηματιστήριο: Να εντοπίσετε στο αρχαίο κείμενο που σας δόθηκε έναν ετυμολογικά συγγενή τύπο για κάθε λέξη που σας δόθηκε.

Μονάδες 10

B5. Να συγκρίνετε τις απόψεις που διατυπώνει ο Αριστοτέλης στο πρωτότυπο και στο μεταφρασμένο απόσπασμα αναφορικά με το κριτήριο της διάκρισης των πολιτευμάτων.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Πολιτικά, 1279a22–1279b10

Αφού πολιτεία και πολίτευμα σημαίνουν το ίδιο πράγμα, κι η διακυβέρνηση, η υπέρτατη εξουσία των πόλεων, αναγκαστικά ασκείται ή από ένα άτομο ή από λίγους ή από πολλούς. Όταν το ένα αυτό άτομο ή οι λίγοι ή οι πολλοί κυβερνούν σύμφωνα με το κοινό συμφέρον, αναγκαστικά τα πολιτεύματα αυτά είναι ορθά. Όταν όμως έχουν σκοπό να εξυπηρετήσουν το προσωπικό συμφέρον του ενός ή των λίγων ή του πλήθους είναι παραβιάσεις. Γιατί ή πρέπει να αρνηθούμε τον τίτλο του πολίτη σ' αυτούς, που μετέχουν στη διακυβέρνηση ή πρέπει να μετέχουν σ' αυτήν αφού είναι πολίτες. Συνηθίζουμε από τα μοναρχικά πολιτεύματα να ονομάζουμε «βασιλεία» εκείνο που αποβλέπει στο κοινό συμφέρον, και αριστοκρατία, τη διακυβέρνηση από λίγους κι όχι από ένα μονάχα πρόσωπο, είτε επειδή κυβερνούν οι άριστοι, είτε επειδή η εξουσία τους έχει σκοπό να κάμει άριστη την πόλη και τους πολίτες. Όταν κυβερνά την πόλη ο λαός για το κοινό καλό, σ' αυτό το πολίτευμα δίνουμε το όνομα «πολιτεία» που είναι κοινό για όλα τα πολιτεύματα. [...] Παρεκτροπές των πολιτευμάτων που αναφέραμε είναι η τυραννία της βασιλείας, η ολιγαρχία της αριστοκρατίας, και της «πολιτείας» η δημοκρατία. Η τυραννία είναι μια μοναρχία που εξυπηρετεί το συμφέρον μονάχα του μονάρχη. Η ολιγαρχία ωφελεί μονάχα τους πλούσιους. Η δημοκρατία μονάχα τους φτωχούς. Όμως κανένα από τα πολιτεύματα αυτά δεν εξυπηρετεί το συμφέρον του συνόλου των πολιτών.

Μετάφραση: Β. Μοσκόβης

Μονάδες 10

Γ.ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΛΥΣΙΟΥ,ΥΠΕΡ ΚΑΛΛΙΟΥ ΙΕΡΟΣΥΛΙΑΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑ,3-5

Ο ρήτορας στον λόγο του υπερασπίζεται τον Καλλία, που κατηγορείται από τους δούλους του με την κατηγορία της ιεροσυλίας, και προσπαθεί να επιστήσει την προσοχή των δικαστών στο γεγονός ότι ενίοτε οι δούλοι, αποβλέποντας στο συμφέρον τους, προβαίνουν σε συκοφαντικές καταγγελίες και κατηγορούν άδικα αθώους πολίτες.

‘Υμᾶς δὲ ἄξιον μὴ τοὺς μὲν τῶν θεραπόντων λόγους πιστοὺς νομίζειν, τοὺς δὲ τούτων ἀπίστους, ἐνθυμουμένους ὅτι Καλλία μὲν οὐδεὶς πώποτε οὐτ’ ἰδιώτης ἐνεκάλεσεν οὔτε ἄρχων, οἰκῶν δ’ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει πολλὰ μὲν ἀγαθὰ ὑμᾶς ἐποίησεν, οὐδεμίαν δὲ σχῶν αἰτίαν εἰς τοῦτο τῆς ἡλικίας ἀφίικται, οὗτοι δὲ ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ μεγάλα ἡμαρτηκότες καὶ πολλῶν κακῶν πεπειραμένοι, ὥσπερ ἀγαθοῦ τινος αἴτιοι γεγεννημένοι περὶ ἐλευθερίας νυνὶ ποιοῦνται τοὺς λόγους. καὶ οὐ θαυμάζω· ἴσασι γὰρ ὅτι, ἐὰν μὲν ψευδόμενοι ἐλεγχθῶσιν, οὐδὲν μεῖζον τῶν ὑπαρχόντων πείσονται, ἐὰν δὲ ἐξαπατήσωσι, τῶν παρόντων κακῶν ἔσονται ἀπηλλαγμένοι. Καίτοι τοὺς τοιούτους οὔτε κατηγοροὺς οὔτε μάρτυρας πιστοὺς χρή νομίζειν εἶναι, οἵτινες αὐτοὶ μεγάλα κερδαίνοντες περὶ ἐτέρων ποιοῦνται τοὺς λόγους, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ὅσοι τῷ δημοσίῳ βοηθοῦντες εἰς κινδύνους σφᾶς αὐτοὺς καθιστᾶσιν. ἄξιον δέ μοι δοκεῖ εἶναι οὐ τούτων ἴδιον ἠγεῖσθαι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ κοινὸν ἀπάντων τῶν ἐν τῇ πόλει· οὐ γὰρ τούτοις μόνοις εἰσὶ θεράποντες, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, οἱ πρὸς τὴν τούτων τύχην ἀποβλέποντες οὐκέτι σκέπονται ὅτι ἂν ἀγαθὸν εἰργασμένοι τοὺς δεσπότας ἐλεύθεροι γένοιτο, ἀλλ’ ὅ τι ψεῦδος περὶ αὐτῶν μνηύσαντες.

τούτων : εννοείται των κατηγορουμένων, ἐνεκάλεσεν:κατηγόρησε, οὗτοι δέ : εννοείται οι δούλοι.

Γ.1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας την τελευταία περίοδο του κειμένου.

Μονάδες 10

Γ.2. «Καλλία μὲν οὐδεὶς πώποτε οὐτ’ ἰδιώτης ἐνεκάλεσεν οὔτε ἄρχων, οἰκῶν δ’ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει πολλὰ μὲν ἀγαθὰ ὑμᾶς ἐποίησεν, οὐδεμίαν δὲ σχῶν αἰτίαν εἰς τοῦτο τῆς ἡλικίας ἀφίικται, οὗτοι δὲ ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ μεγάλα ἡμαρτηκότες καὶ πολλῶν κακῶν πεπειραμένοι, ὥσπερ ἀγαθοῦ τινος αἴτιοι γεγεννημένοι περὶ ἐλευθερίας νυνὶ ποιοῦνται τοὺς λόγους.»: Ποιον τρόπο ανάπτυξης παραγράφου χρησιμοποιεῖ ο ρήτορας στο χωρίο αυτό; Να αναλύσετε το περιεχόμενο του παραπάνω αποσπάσματος.

Μονάδες 10

Γ.3.α. «οὐ γὰρ τούτοις μόνοις εἰσὶ θεράποντες»: Να μεταφέρετε τα πτωτικά μέρη του λόγου στην κλητική πτώση του ενικού αριθμού στο γένος που βρίσκονται (μονάδες 3).

Γ.3.β. «μεγάλα ήμαρτηκότες καὶ πολλῶν κακῶν πεπειραμένοι, ὡσπερ ἀγαθοῦ»:Να μεταφέρετε τα επίθετα του αποσπάσματος στα αντίστοιχα επιρρήματα του θετικού βαθμού(μονάδες 2).

Γ.3.γ. «Καλλία μὲν οὐδεὶς πώποτε οὐτ' ἰδιώτης ἐνεκάλεσεν οὔτε ἄρχων, οἰκῶν δ' ἐν ταύτῃ τῇ πόλει πολλὰ μὲν ἀγαθὰ ὑμᾶς ἐποίησεν, οὐδεμίαν δὲ σχῶν αἰτίαν εἰς τοῦτο τῆς ἡλικίας ἀφίεται»:Να εντοπίσετε τις μετοχές του παραπάνω αποσπάσματος και να γράψετε το γ'ενικό πρόσωπο της ευκτικής στον χρόνο και στη φωνή που βρίσκονται (μονάδες 3).Το υπογραμμισμένο ρήμα να το μεταφέρετε στο γ'ενικό και στο γ' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του υπερσυντελικού (μονάδες 2).

Μονάδες 10

Γ.4.α. «ἴσασι γὰρ ὅτι, ἐὰν μὲν ψευδόμενοι ἐλεγχθῶσιν, οὐδὲν μεῖζον τῶν ὑπαρχόντων πείσονται, ἐὰν δὲ ἐξαπατήσωσι, τῶν παρόντων κακῶν ἔσονται ἀπηλλαγμένοι.»:Να εντοπίσετε τους υποθετικούς λόγους του παραπάνω χωρίου του κειμένου και να αναγνωρίσετε το είδος στο οποίο ανήκουν.Στη συνέχεια να μετατρέψετε τον πρώτο υποθετικό λόγο στο είδος της απλής σκέψης του λέγοντος (μονάδες 4).

Γ.4.β. «τῶν θεραπόντων, τῆς ἡλικίας, ψευδόμενοι, τῶν ὑπαρχόντων, νομίζουν, εἰργασμένοι» :Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τις παραπάνω λέξεις του κειμένου (μονάδες 6).

Μονάδες 10